

Sveitsiläisen laboratorion siedätyshoitolääke hyväksyttiin Suomessa hevosille vuosi sitten. Ensimmäiset perushoitajaksot uudella lääkkeellä on jo tehty. Hyviä kokemuksia on saatu sekä iho- että allergisten hengitystievaivojen hoidosta.

# Siedätyshoitoa nyt myös hevosten allergioihin



*Vaikean kesäihottuman hoitokeinot ovat vähissä. Uudesta hevosten siedätyshoidosta voi olla apua, kun muut konstit on käytetty loppuun. Kuvan hevonen ei liity jutussa mainittuihin tapauksiin.*

**A**llergioiden siedätyshoito ei ole uusi keksintö, vaan sitä on kokeiltu ihmisille ensimmäisen kerran lähes 90 vuotta sitten. 1970-luvulla monet allergikot käyttivät sitä, mutta suosio laski, kun markkinoille tuli 80- ja 90-luvuilla tehokkaita ja edullisia allergialääkkeitä. 70-luvun hoidoilla oli myös vakavia sivuvaikutuksia, joiden pelossa moni turvautui ennemmin lääkkeisiin.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana siedätyshoidosta on tullut jälleen tärkeä allergian hoitomuoto, ensin ihmisille ja viime vuosina myös pieneläimille ja hevosille. Nykyiset siedätyshoitolääkkeet ovat entistä puhtaampia ja turvallisempia, ja sivuvaikutusten riski on pieni.

Siedätyshoitoja vaikeutti pitkään myös allergiatestien epäluotettavuus, sillä ihotestit ja vanhanyppiset verinäytetestit antoivat paljon vääriä tuloksia.

1990-luvun lopulla kansainvälinen eläinlääkeyhtiö Heska kehitti Sveitsissä uudentyypisen verinäytetestin, joka mittaa veren vasta-aineista eri ominaisuutta kuin vanhat menetelmät. Nykyiset Suomessa tehtävät eläinten siedätyshoidot perustuvat Heskan testeihin, jotka antavat vääriä positiivisia tuloksia hyvin harvoin. Uusi testi siis harvoin antaa vääriä hälytystä allergiasta terveellä eläimellä, toisin kuin vanhat menetelmät.

Siedätyshoitoa käytetään pääasiassa sellaisiin allergioihin, joiden aiheuttajia on vaikea kokonaan välttää. Siedätys sopii hyvin esimerkiksi siite- ja homepöly- ja pöly- ja varastopunkki-allergioiden hoidoksi.

## Siedätyshoitoa erityisluvalla

Eläinten siedätyshoidot tilataan Suomessa tamperelaisesta eläinlaboratorio Vetlabista, joka välittää eläinlääkäreille Heskan Allergcept-allergiatestejä ja Immucept-siedätyshoitolääkkeitä.

Siedätyshoito alkaa allergiatestistä, joka on pakollinen: ilman sitä hoitoa ei voida aloittaa.

Vetlab lähettää eläinlääkärin otettaman seeruminäytteen Sveitsiin. Heskan laboratorio etsii siitä vasta-aineita 24 Pohjois-Euroopassa yleiselle home-, punkki- ja siitepölyallergeenille. Hyönteisallergeeneista tutkitaan muun muassa mäkärä, hyttynen ja paarma, mutta kaikkia hyönteisiä vastaan ei vielä ole siedätyshoitoa.

Joskus allergian aiheuttajaa ei löydy, vaan hevonen voi olla aller-



**Beisk-tamman ihottuma oireili vuonna 2004 ennen siedätyshoitoa näkyvästi hyvästä hoidosta huolimatta.**

ginen aineelle, joka ei kuulu testattaviin, tai oireet johtuvat muusta kuin allergiasta.

Seeruminäytteen otosta valmiiden lääkkeiden saamiseen kuluu noin pari kuukautta. Immucept-siedätyshoitolääkettä pistetään hevosien ihon alle perushoitajak-solla vajaan vuoden ajan. Uutteen annostus nousee hoidon loppua kohti, kun taas pistoksia annetaan hoidon alussa usein ja lopussa harvoin.

Immucept hyväksyttiin Suomessa viime vuoden tammikuussa hevosille niin sanottuna erityislupavalmisteena. Eläinlääkärin täytyy hakea erityislupaa Lääkelaitokselta tamperelaisen Sammon apteekin kautta. Lääkkeet ja testitulokset välittää Sveitsistä Vetlab.

Siedätyshoito ei estä hevosen muuta lääkintää, mutta kortisoni suun kautta, voiteena tai silmätipppoina voi vaikuttaa allergiatestin tuloksiin ja siedätyshoitoihin. Toistuvasti kortisonia tarvitseville hevosille ei siksi suositella siedätyshoitoa.

## Kesäihottumaa vastaan

Ylöjärveläisen Onerva Sulosen Beisk-tamma sai ensimmäiset kesäihottumaan viittaavat iho-oi-

reensa kuusivuotiaana. Kesäihottuma on Suomessa syntyneillä islanninhevosilla melko harvinaisen vaiva, mutta Beiskin oireet voimistuivat seuraavina kesinä ja lopulta oli selvää, että sillä oli ihottuma.

Ensimmäinen lyhyt- ja huonokarvainen läntti tuli kaulaan ja ihmettelin kovasti, mikä tammaa vaivaa. Tiesin kesäihottumasta, mutta en ollut nähnyt sairautta läheltä enkä tiennyt sen alkavan näin, Onerva kertoo.

Seuraavana kesänä harjantyyvi oireili vähän, ja ihottumakohdat levisivät vähitellen häntään ja päähän asti. Ihottuma paheni selvästi vuosi vuodelta, ja toissa syksynä se levisi myös jalkoihin ja lautasille. Korvat oireilivat pahasti joka vuosi. Muutama vuosi sitten hevonen alkoi myös yskiä loppukesästä. Yskä kesti koko syksyn talven tuloon asti.

Oireet olivat helpoimmillaan ensimmäiset vuodet, mutta helppoa hoitoa ei enää muutamaan vuoteen todellakaan ollut, Onerva toteaa.

Kuulin eläinlääkäriltä, että jotkut ihottumahevoseet olivat paljon paremmassakin kunnossa. Se ei lohduttanut, jos Beiskin kunto olikin menossa siihen suuntaan.

Tärkeimpänä hoitona Beiskillä oli ihottumaloimi ja erilaiset ihonhoidot.

Ihottumaloimi on ollut viimeiset viisi vuotta. Loimia on kulunut pari kesässä. Päähuppu on kestänyt ehjänä parhaimmillaan vain pari päivää, joten olen kokeillut monenlaisia korvahappuja, joista yksi on kestänyt käytössä.

Olen pessyt hevosta, syöttänyt sille ihottumahevosten erikoisrehua ja käyttänyt paljon hyönteiskarkotteita, voiteita, öljyjä ja jopa Bach-kukatippoja. Ihmisten Zyrtec- ja Heinix-lääkkeitä käytin yhden kesän. En ole varma, auttoivatko ne, vai sainko vain hyvän mielen siitä, että ainakin yritin auttaa hevosta.

Ihottumaoireisiin on kaupan kymmeniä ihonhoitotuotteita, joista sopiva löytyy vain kokeilemalla. Onervan tammalle kaikki aineet eivät sopineet.

Väiällä mietin, tottuiko hevonen uuteen voiteeseen jo ensimmäisen purkin aikana niin, että teho tuntui pian heikkenevän.

Yöt tamma vietti ihottumakaudella tallissa.

Se halusi itse tulla sisälle kuudelta. Tästä ei voinut poiketa tai se juoksi itsensä hieken puskat rystisten. Ulos sen sai vasta aamuyhdeksältä. Jos sitä aikaisemmin halusi lenkille, tammaa ei ollut ihan helppo saada ulos tallista.

## Siedätys puri ihottumaan

Toissa kesänä yskä ja ihottuma rajoittivat jo Beiskillä ratsastustakin.

Ihottumaoireet olisivat uskoakseni vain pahentuneet vuosi vuodelta, vaikka kuinka etsin sopivia hoitoja, Onerva toteaa.

Kyselin eläinlääkäreiltä uusia hoitoja ihottumaan aina tilaisuuden tullen. Loppukesällä 2004 kuulin, että vaivaan olisi ehkä tulossa uusi siedätyshoito, Onerva kertoo.

Siitä Onerva kuuli eläinlääkäriltään Jaana Eskolalta, jolla oli ensi käden tietoa erityislupaa hevosille odottavasta Immuceptista. Tammikuussa 2005 Lääkelaitos vihdoin hyväksyi erityisluvan ja Beisk pääsi siedätyshoitoon.

Olin toissa kesänä jo epätoivoinen ihottuman vuoksi. En tiennyt, miten auttaisn hevosta, mutten halunnut pitkittääkään sen kärsimystä. Kun siedätyshoito tuli, päätin vielä kokeilla sitä tai kuopata kaverini, Onerva sanoo.

Verinäyte lähti analysoitavaksi viime helmikuussa. Se olisi ollut hyvä ottaa jo pari kuukautta aiemmin, jotta siedätys olisi saatu hyvin käyntiin ennen kesää.

## ”Oireet ovat kuitenkin huomattavasti lievemmät kuin edellisvuonna.”

Testissä Beiskin allergialle löytyi kolme aiheuttajaa: mäkärä, hieta-sääski ja eräs kasvi. Eläinlääkäri tilasi Sveitsistä siedätyksen hieta-sääskelle ja kasville, mutta mäkärä osoittautui hankalammaksi.

- Emme saaneet lääkkeeseen mukaan mäkäräallergiaa, koska sitä ei ollut olemassa. Mäkärää ei esiinny Keski-Euroopassa, joten sveitsiläisellä firmalla ei ollut lääkettä siihen, Onerva kertoo.

Beiskin siedätyshoito alkoi maaliskuussa. Eläinlääkäri kävi pistämässä aineen ensimmäisellä hoitokerralla ja tarkkaili hevosen vointia.

- Sain hoito-ohjeet ja tarkan aikataulun, milloin saa piikittää. Alkuvaiheessa pistin ainetta parin päivän välein, sitten viikon välein, ja nyt annan pistoksen kerran kuussa.

Kaikki ihottumaoireet eivät vielä viime kesänä hävinneet, koska Beiskiiä ei päästy siedättämään mäkärälle.

- Ihottumaoireita oli kesällä jonkin verran. Yskää sen sijaan ei tullut lainkaan. Beiskillä oli kesällä

ihottumaloimi ja hoidin ihoa öljyillä. Se tuli edelleen yöksi sisään, mutta se viihtyi kesällä ulkona pidempään kuin ennen, aamukahdeksasta puoli kahdeksaan illalla.

- Ihottumaa näkyi kesällä korvissa, ja välillä päähän tuli jotain pientä. Loppukesästä Beiska hankasi harjaansa vähän ja loppusyksyllä lautasten päälle tuli hiukan ihottumaa.

- Kokonaisuutena oireet olivat kuitenkin huomattavasti lievemmät kuin edellisvuonna, ja Beiskistä tuli selvästi energisempi ratsastaa. En tiedä, mikä muu hoito olisi voinut tehota samalla lailla.

Siedätyshoito maksoi ensimmäisen vuoden aikana Onervalta yli 600 euroa.

- Verikokeeseen meni noin 350 euroa ja lääkkeeseen loimisen satua. Mutta aiemmin loimiin, hupuihin, voiteisiin ja karkotteisiin paloi rahaa moninkertaisesti, yhdessä kesässä helposti 450-500 euroa, Onerva huomauttaa.

- Tämä oli ensimmäinen kesä, kun loimea ei tarvinnut uusia eikä paikkailla kertaakaan.

Siedätys ei ole aiheuttanut sivuvaikutuksia, ja Onerva aikoo jatkaa hoitoa

- Siedätys kestää noin vuoden saamillani lääkkeillä. Sitten pitää tilata uudet.

- Ehdottomasti käyttäisin siedätyshoitoa toistekin, jos sattuisin omistamaan toisen ihottumahoivosen. Tiedän nyt, mille hevonen on allerginen, eikä oireiden aiheuttajaa tarvitse arvailla.

### Siedätystä myös hengitystievaivoihin

Siedätyshoitoa käytetään myös muihin allergioihin kuin kesäihottumaan.

- Ylivoimaisesti eniten olen hoitanut siedättämällä hengitystie-ongelmia, kertoo hevossairauksien erikoiseläinlääkäri Kalevi Karenko.

- Toinen iso ryhmä ovat tietysti ihovaivat, joiden yksi mielenkiintoinen osa-alue on kesäihottuma ja muut hyönteisallergiat.

- Siedätyshoito on aikoinaan purrut kesäihottumaan heikommin kuin muihin allergioihin, joita voidaan hoitaa siedättämällä. Menneen vuoden aikana käytöön on kuitenkin saatu entistä tehokkaampia valmisteita, Karenko kertoo.

Hyönteisallergioiden siedätyshoitoa vaikeuttaa se, että hevonen voi olla yhtä aikaa allerginen monille hyönteislajeille. EU:n suosituksesta Heska yhdistää yhteen

pullon korkeintaan kymmentä eri allergeenia.

- Siedätyshoitoa kaikkia hyönteisiä vastaan ei ole voitu yhdistää samaan hoitojaksoon, koska aineet voivat vaikuttaa toistensa tehoon, Karenko toteaa.

- Muiden ihovaivojen hoidossa tulokset ovat vaihdelleet. Joillekin hoito on tehonnut hyvin, mutta joskus allergiatesteissä hevoselta ei ole löytynyt sellaisia yliherkkyyksiä, joita olisi voitu hoitaa siedättämällä.

- Allergisista hengitystievaivoista kärsivät hevoset ovat hyvin kiitollisia siedätettäviä. Kesäisin tukkoiset hevoset oireilevat useimmiten siitepölylle ja vuoden ympäri tai talvisin tukkoiset puolestaan homeelle.

Pelkkä siedätyshoito ei kuitenkaan riitä home- tai siitepölyallergikolle.

- Kyse on allergiasta, joten altistus elinympäristöstä täytyy saada karsituksi, Karenko huomauttaa.

- Siedätyshoito tukee hyvin elinympäristön remonttia. Näin käytettynä hoito on tehonnut aika hyvin, ja hevosten omistajat ovat tilanneet jatkosarjoja ensimmäisen vuoden hoidolle.

- Homeet saa saneeratuksi pois elinympäristöstä, mutta siitepölyä on vaikeampi välttää. Joskus omistajat löytävät ratkaisut siihenkin - eräs omistaja keksi raivata pajukot allergisen hevosen saarhan vierestä, Karenko kertoo.

Siedätyshoito sujuu helposti kotitalilla. Hevosta ei tarvitse tuoda klinikkahoitoon.

- On tietysti hyvä, jos eläinlääkäri voi olla paikalla hevosen saades- ensimmäisen pistoksen. Käytännössä eläinlääkärin on mahdollonta antaa kaikkia pistoksia, kun hevonen saa siedätyshoitoa aluksi joka toinen päivä ja lopuksi kerran kuussa, ja perussarja kestää seitsemän tai kahdeksan kuukautta.

Kotihoito sujuu yleensä mutkitta, sillä hoidolla on varsin vähän sivuvaikutuksia.

- Joskus omistajat ovat maininneet hevosen olleen tukkoisempi päivän verran, kun se on saanut pitoisuudeltaan vahvaa injektio-nestettä. Vakavammista sivuvaikutuksista en ole kuullut. Periaatteessa ne ovat mahdollisia, mutta käytännössä hoito on osoittautunut hyvin turvalliseksi, Karenko toteaa. ♦

**Tilanne ihottumakauden jälkeen, kun siedätyshoidon perusjakso on melkein lopussa. Pää ja korvat ovat täysin toipuneet ihottumakaudesta, ja harjaa on edellisvuosiin verrattuna ennätysmäärä.**

